

Ομιλία της υπουργού Εξωτερικών,
κυρίας Ντόρας Μπακογιάννη,

στην παρουσίαση του βιβλίου

«Παγκόσμια Ευρώπη:
οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Αθήνα

30 Ιανουαρίου 2007

Προσφωνήσεις.

Κυρίες και κύριοι,

Αυτή την περίοδο, κατά την οποία τα καθήκοντά μου με άγουν από πρωτεύουσα σε πρωτεύουσα, το βιβλίο αυτό ήταν για μένα μια εξαιρετική συντροφιά. Στις σελίδες του εντρύφησα στα θεσμικά, τα εσωτερικά, αλλά και τα εξωτερικά θέματα που αφορούν στην ΕΕ. Όλα αυτά αποτελούν ασφαλώς και ελληνικές προτεραιότητες, καθώς σπάνια πια εμφανίζονται θέματα εντελώς ανεξάρτητα της συμμετοχής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Θα ήθελα να συγχαρώ θερμά τους δύο επιμελητές της έκδοσης, τους κυρίους Ξενάκη και Τσινισιζέλη, καθώς και τους υπόλοιπους δεκαοκτώ διακεκριμένους επιστήμονες που συνεισέφεραν τα επιμέρους σημαντικά κεφάλαια.

Το βιβλίο «Παγκόσμια Ευρώπη: οι Διεθνείς Διαστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης» είναι επίκαιρο, διεισδυτικό και διεξοδικό. Το διαπνέουν, κατά τη γνώμη μου, δύο βασικές συνιστώσες: ο συνδυασμός της ανάλυσης των θεωριών για τη φύση και τις θεσμικές παραμέτρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφενός, και η αντιμετώπιση των διεθνών προκλήσεων, καθώς και των προκλήσεων εξέλιξης της ίδιας της Ένωσης, αφετέρου.

Κυρίες και κύριοι,

Φέτος γιορτάζουμε πενήντα χρονιά Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Είμαστε όλοι κοινωνοί ενός μοναδικού πειράματος που δεν έχει προηγούμενο στην Ιστορία. Πράγματι, το ευρωπαϊκό εγχείρημα είναι, ας μου επιτραπεί η έκφραση, *suī generis*, με την έννοια ότι δεν υφίστανται ανάλογες με την Ε.Ε. αναφορές στην παγκόσμια ιστορία.

Όπως πολύ σωστά αναφέρεται στο βιβλίο η μοναδικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγκειται στο ότι «...αποτελεί» και διαβάζω «ένα υβριδικό μόρφωμα που περιλαμβάνει, αν και σε διαφορετικό βαθμό και ένταση, στοιχεία από όλα τα πρότυπα διακυβέρνησης...». Με άλλα λόγια κάνουμε όπως πολύ επίσης πολύ σωστά λέγεται στην πράξη «...συνδιαχείριση των επιμέρους κυριαρχιών μέσω κοινών θεσμών διακυβέρνησης...».

Σήμερα βρισκόμαστε όμως σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Είναι πιστέυω ευρέως αποδεκτό ότι η θεσμική φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως υφίσταται σήμερα, δεν αντιμετωπίζει συνολικά τη δημοκρατική παθολογία του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος. Γι' αυτό και η διαπίστωση για την ύπαρξη «δημοκρατικού ελλείμματος» επιμένει.

Πολύ ορθά λοιπόν αναφέρεται ότι είναι αναγκαία «η αναζήτηση ενός νέου προτύπου ενοποίησης, ικανού να συνδυάζει την ενότητα με τη διαφορετικότητα, την κυριαρχία με τη συνδιάθεση, και τη διπλωματία με τη δημοκρατία».

Κυρίες και κύριοι,

Το αίτημα για την Ευρώπη του μελλοντός μας θεωρώ ότι έχει δύο κεφαλαιώδεις συνιστώσες: η μια αφορά στην εξέλιξη και η άλλη στην προσαρμογή.

Η εξέλιξη βέβαια, έννοια κατ' αρχήν θετική και δυναμική, οδηγεί πάντοτε σε νέες ανάγκες προσαρμογής.

Ένα παράδειγμα νομίζω αρκεί: το παράδειγμα της διεύρυνσης της Ένωσης. Η διεύρυνση είναι, από την φύση της, διαδικασία δυναμική, κατά την πορεία της οποίας παράγονται και διαχέονται πάντοτε νέα πολιτικά και οικονομικά αποτελέσματα.

Με τη διεύρυνση, η Κοινή Αγορά επεκτείνεται σε όλο και περισσότερες περιοχές της Ευρώπης, οι δημοκρατικοί θεσμοί σταθεροποιούνται και εξασφαλίζονται, ενώ η προοπτική των διακρατικών συγκρούσεων ατονεί μέχρι εξαφανίσεως.

Η διεύρυνση έχει επίσης έμμεσα αποτελέσματα, για όσο καιρό υφίσταται ως προοπτική. Οι χώρες που επιδιώκουν την ένταξή τους στην ΕΕ συμπεριφέρονται, κατά κανόνα, με τρόπο ο οποίος συνάδει – ή τείνει να συνάδει, στην πορεία προς την ένταξή τους, με τις αρχές και τις αξίες της Ένωσης.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όμως έχει ήδη προχωρήσει σημαντικότερα και – περίπου σε μια δεκαετία από σήμερα – ίσως να αγγίξει τα όριά της. Αυτό θα συμβεί με την ένταξη των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων και με την πιθανή, εάν βεβαίως υπάρξει προσαρμογή της χώρας αυτής, ένταξη και της Τουρκίας.

Όπως σας είπα όμως ήδη, το αίτημα της εξέλιξης συναντά πάντοτε είτε κατά την πορεία της, είτε μετά την ολοκλήρωσή της, το αίτημα της προσαρμογής. Και προσαρμογή σημαίνει την ικανότητά μας να αντιμετωπίσουμε τις συνέπειες της εξέλιξής μας.

Προσαρμογή σημαίνει την ικανότητά μας να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις που δημιουργούνται για μας από την εξέλιξη των άλλων. Σημαίνει όμως επίσης η προσαρμογή, την δυνατότητα ή την πολιτική μας βούληση, να συμμετέχουμε και να συνδιαμορφώνουμε στο μέτρο που αυτό είναι εφικτό τις εξελίξεις.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, τη στιγμή που μιλάμε, βρίσκεται σε μια φάση κατά την οποία η εξέλιξή της, κλείνοντας με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας τον πέμπτο κύκλο της διεύρυνσης, έχει κάνει ένα κολοσσιαίο βήμα προς τα εμπρός. Ένα βήμα τόσο μεγάλο, ώστε τώρα υψώνονται από παντού πλέον φωνές για προσαρμογή με την ίδια την εξέλιξή μας. Η διεύρυνση ήταν εντυπωσιακή και κατά συνέπεια γίνεται έτσι επιτακτική η ανάγκη μας για προσαρμογή στα δεδομένα που δημιουργήσε για αυξημένη αποτελεσματικότητα.

Παντού ακούγονται φωνές ότι πρέπει να «εμβαθύνουμε» την Ένωσή μας. Ότι πρέπει να την κάνουμε πιο αποτελεσματική. Ότι πρέπει να αντιμετωπίσουμε το δημοκρατικό έλλειμμα. Ότι, με δυο λόγια, πρέπει να μάθουμε να λειτουργούμε με τρόπο ανάλογο του μεγέθους και της ακτινοβολίας μας.

Εδώ υπεισέρχεται, κυρίες και κύριοι, το αίτημα της προσαρμογής με τη δεύτερη έννοια υπό την οποία το τοποθέτησα. Προσαρμογή ως αποτελεσματικότητα έναντι της εξέλιξης των άλλων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει να αντιμετωπίσει τη δική της μόνον ανάπτυξη, με όλα τα συνακόλουθα προβλήματα λειτουργικής αποτελεσματικότητας. Είναι αντιμετώπιση με μια πρόκληση πολύ μεγαλύτερη απ' αυτήν που αντιπροσωπεύει η δική της διεύρυνση. Αποτελεί μέρος της παγκόσμιας εξελικτικής διαδικασίας, σε οικονομικό πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο. Είμαστε μέρος αυτού που πολύ απλά αποκαλούμε παγκοσμιοποίηση.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ελλάδα είναι μια χώρα ιδιαίτερα ανοικτή, τόσο έναντι των ευρωπαϊκών και των καθαρά περιφερειακών (π.χ. στην Νοτιοανατολική Ευρώπη), όσο και έναντι των διεθνών προκλήσεων.

Αντιμετωπίζουμε τις προκλήσεις ανοιχτά. Ανήκουμε – στον σκληρό πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανήκουμε στην Ευρωζώνη και υιοθετήσαμε το Ευρώ. Συμμετέχουμε στη Συνθήκη Σένγκεν.

Οι επιλογές μας αυτές μας τοποθετούν στην εμπροσθοφυλακή των χωρών εκείνων που οικιοθελώς έταξαν τον εαυτό τους στην πρώτη γραμμή της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης.

Έχουμε συνειδητά επιλέξει θέση στρατηγική και υπεύθυνη, θέση «μάχης» έναντι των κυριότερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Άλλα και η *φύση* του έθνους μας, κυρίες κύριοι, η εξωστρέφειά του, όπως εκφράζεται π.χ. από την γιγάντια εμπορική μας ναυτιλία, η γεωγραφική μας θέση, και ένα σωρό άλλοι παράγοντες, μας τοποθετούν και πάλι στην πρώτη γραμμή έναντι των διεθνών προκλήσεων.

Τέλος, αναμφισβήτητα, αντιμετωπίζουμε και προκλήσεις που δεν τις επιθυμούμε. Όπως πολύ συχνά συμβαίνει μεταξύ γειτόνων στην παγκόσμια Ιστορία, έχουν παραμείνει ανοικτά διάφορα θέματα για να τα αντιμετωπίσουμε.

Κυρίες και κύριοι,

Η Ελλάδα και η παρούσα κυβέρνησή της, θέλω να είστε βέβαιοι γι' αυτό, αντιλαμβάνονται πλήρως τις απαιτήσεις των καιρών. Η στρατηγική μας για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων είναι αδαμάντινα σαφής και ξεκάθαρη, έχει δε τέσσερεις βασικές συνιστώσες:

- Την εσωτερική ενδυνάμωση.

Αυτό σημαίνει την απελευθέρωση του δυναμισμού του Έλληνα από τα δεσμά του κρατισμού, την ανάπτυξη της οικονομίας και τη σταδιακή κατάργηση όλων εκείνων των καταστάσεων που «αγκυλώνουν» της κοινωνίας μας.

- Την ξεκάθαρη τοποθέτησή μας, τώρα και στο μέλλον, στον πυρήνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συμμετέχουμε ενεργά στη νέα θεσμική συζήτηση εντός της Ένωσης. Σε κάθε περίπτωση καταβάλουμε τις μέγιστες προσπάθειες για να παραμείνει η Ελλάδα στον σκληρό πυρήνα της Ευρώπης.

- Την ανάπτυξη περιφερειακής ισχύος.

Η περιφερειακή αυτή ισχύς μας έχει ως κύριους στόχους την εδραίωση της ειρήνης και την ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας όλων των χωρών της περιοχής μας

- Την ανταπόκριση στις προκλήσεις της Παγκοσμιοποίησης.

Γνωρίζετε ήδη ότι προσπαθούμε να αυξήσουμε την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας. Ότι ξεκινήσαμε, για πρώτη ουσιαστικά φορά, – και με επιτυχία – την ανάπτυξη της οικονομικής διπλωματίας. Ότι αυξήσαμε τις εξαγωγές. Ότι δημιουργούμε συνθήκες της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας στο εθνικό κέντρο.

Κυρίες και κύριοι,

Κατά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής, θεωρητικές αναλύσεις, θεσμικές διαπιστώσεις και προτάσεις, αλλά και καθαρώς στρατηγικές επισημάνσεις, σαν και αυτές που περιέχονται στο βιβλίο που παρουσιάζεται σήμερα, είναι ιδιαίτερης αξίας.

Αξίας ιδιαίτερα σημαντικής για την εμπλουτισμού της σκέψης όλων των ασκούντων την εξωτερική πολιτική από οποιοδήποτε μετερίζι.

Για την εις βάθος κατανόηση των θεσμικών και στρατηγικών παραμέτρων που την επηρεάζουν, ή και της υποδεικνύουν νέες ευκαιρίες.

Γι' αυτό και ήθελα να ευχαριστήσω για άλλη μια φορά, ολόψυχα, τόσο τους επιμελητές της έκδοσης, όσο και τους υπόλοιπους δεκαοχτώ εκλεκτούς επιστήμονες.

Όλοι τους συνέβαλαν ιδιαίτερα στην επιστημονική και πολιτική μας εμπάθυνση στον πυρήνα των προβλημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο τους είναι μια συνολική και σημαντική προσπάθεια αποτίμησης της διεθνούς διάστασης της Ένωσης.

Θέλω να τους διαβεβαιώσω ότι το βιβλίο ετούτο είναι από εκείνα τα συγγράμματα που θα συμβάλουν με τον τρόπο τους στην διαμόρφωση της πολιτικής μας δράσης σε ένα κόσμο ραγδαία εξελισσόμενο γεμάτο προκλήσεις για το μέλλον της ΕΕ και της Ελλάδας ειδικότερα. Ότι είναι από εκείνα τα συγγράμματα που δεν θα απομακρυνθούν εύκολα από τον χώρο του γραφείου μου.

Σας ευχαριστώ.